

Statystyka I z R

Bartosz Maćkiewicz

Plan zajęć

R jako język programowania i praca z danymi.

1. Podstawowe typy danych (wektory typu numeric, character, logical, integer)
2. Zaawansowane typy danych (ramki danych i listy)
3. Struktury kontrolne (konstrukcje warunkowe, pętle)
4. Funkcje lapply, tapply, sapply
5. Podstawy grafiki w R
6. Wprowadzenie do tidyverse

Plan zajęć

Podstawy statystyki inferencyjnej z R

1. Rozkłady teoretyczne i symulacje
2. Testowanie statystyczne hipotez
3. Test chi-kwadrat
4. Test t-Studenta i przedziały ufności
5. Wielkość efektu i moc testów statystycznych
6. Wstęp do testów nieparametrycznych
7. Korelacja i regresja
8. Regresja liniowa
9. Analiza wariancji

Plan zajęć

Analiza danych eksperymentalnych z R

1. Wprowadzenie do bootstrappingu i innych technik resamplingowych jako alternatywy dla testów nieparametrycznych
2. Podstawy ogólnego modelu liniowego
3. Zmienne nominalne w ogólnym modelu liniowym
4. Interakcje w modelu liniowym
5. Analiza wariancji jako szczególny przypadek modelu liniowego
6. Interakcje między zmiennymi nominalnymi i analiza wariancji
7. Analiza wariancji dla powtórzonych pomiarów
8. Podstawy regresji logistycznej

Tryb pracy na zajęciach

- ▶ Obecność na zajęciach obowiązkowa
- ▶ Zajęcia - krótki wstęp teoretyczny (jego długość zależy od Państwa przygotowania) i praca z komputerami.
- ▶ Prace domowe (około 2-3 godziny tygodniowo, niektórzy potrzebują więcej)
- ▶ Prace domowe do wyboru (Większe Prace Domowe, przynajmniej 2 punkty do końca zajęć).
  - ▶ Czasami w toku semestru może pojawić się dodatkowe zadanie, które będzie liczyć się jako Większa Praca Domowa
- ▶ Czasami coś do przeczytania (według potrzeb)
- ▶ Dwa kolokwia w ciągu semestru
  - ▶ Kolokwium I: podstawy programowania w R
  - ▶ Kolokwium I: statystyczne testowanie hipotez w R

Zasady zaliczenia

Warunki zaliczenia

- ▶ Robienie zadań domowych obowiązkowych + 2 punkty z “większych” prac domowych.
- ▶ Zaliczenie (60%) dwóch kolokwiów w semestrze.
- ▶ Staramy się nie spóźniać z oddawaniem prac domowych, ale jak ktoś odeśle prace domowe spóźniony to lepiej, niż gdyby miał nigdy nie odesłać.
- ▶ Każdy uczestnik kursu ma prawo do **dwukrotnego tygodniowego spóźnienia** w semestrze bez żadnych dodatkowych pytań
- ▶ W wyjątkowych sytuacjach można negocjować warunki zaliczenia.

Forma przesyłania prac

- ▶ Prace domowe oddajemy na akursach RMarkdown, załączając je jako pliki z rozwiązaniem na platformie zajęć.
- ▶ Na platformie znajduje się krótkie wprowadzenie do RMarkdown
- ▶ Arkusze mają się Knitować, a wyniki mają być we właściwych miejscach. Nienegocjowalne, ale przez pierwsze tygodnie bede

Polityka dotycząca uczciwości akademickiej i korzystania z narzędzi AI

Zakaz korzystania z pomocy AI

- ▶ **ChatGPT trywializuje znaczną część zadań domowych**, co sprawia, że łatwo jest „ominąć” proces nauki.
- ▶ **Używanie ChatGPT do zadań domowych jest surowo zabronione**, ponieważ:
  - ▶ Utrudnia naukę początkującym, którzy muszą opanować podstawy języka R i statystyki.
  - ▶ Uniemożliwia ocenę rzeczywistego zrozumienia i umiejętności studentów, co jest kluczowe na poziomie uniwersyteckim.
  - ▶ Sprawdzanie zadań domowych wykonanych przez ChatGPT jest dehumanizujące dla wykładowcy.

Polityka dotycząca uczciwości akademickiej i korzystania z narzędzi AI

Konsekwencje naruszenia zasad

- ▶ **Natychmiastowa niezaliczenie przedmiotu** za korzystanie z ChatGPT lub podobnych narzędzi AI.
- ▶ **Powiadomienie instytucji akademickich** o naruszeniu zasad uczciwości akademickiej.

Weryfikacji użycia LLMów (system Zofii)

- ▶ Nie istnieje stuprocentowo skuteczna metoda wykrywania użycia dużych modeli językowych. Nie oznacza to, że nie ma pewnych poszlak, które wprawne oko jest w stanie wychwycić.
- ▶ W przypadku podejrzenia o wykorzystanie LLMów przy pracach domowych osoba studencka zostanie po zajęciach poproszona na rozmowę o napisanym przez siebie kodzie. Jeżeli rozmowa będzie wskazywała na niezrozumienie wysłanego przez siebie zadania, to taka osoba dostaje **czerwoną kartkę**.
- ▶ Dwie czerwone kartki stanowią dowód wykorzystania LLMów do wykonania prac domowych.

Polityka dotycząca uczciwości akademickiej i korzystania z narzędzi AI

Uzasadnienie polityki

- ▶ Duże modele językowe (LLM) jak ChatGPT mogą doskonale radzić sobie z takimi zadaniami jak pisanie widgetów w JavaScript lub centrowanie DIV-ów, ale często zawodzą przy bardziej złożonych i niestandardowych zadaniach.
- ▶ **Rozwój krytycznych umiejętności jest zahamowany** przez poleganie na AI jako co-pilocie, w tym:
  - ▶ Czytanie dokumentacji.
  - ▶ Debugowanie.
  - ▶ Interpretacja wyników złożonych analiz.
- ▶ **Korzystanie z LLM uniemożliwia nabycie tych kluczowych umiejętności**, zwłaszcza początkującym, którzy dopiero uczą się programowania.

Polityka dotycząca uczciwości akademickiej i korzystania z narzędzi AI

Nasza umowa

- ▶ **Unikaj korzystania z ChatGPT jako co-pilota** w swojej drodze edukacyjnej.
- ▶ Zdaję sobie sprawę, że LLM mogą być użyteczne w wielu aspektach życia, w tym programowania, **pod warunkiem, że ktoś rozumie podstawy i ma praktyczne umiejętności.**

Python?

Python > R? R > Python?

Na Githubie (www.github.com/PanBartosz/semexp) i Youtube (Bartosz Maćkiewicz) można znaleźć coś w rodzaju nieoficjalnego kursu ze Statystyki I z Pythonem w formie krótkich filmików i notebooków, które będą przekładały przykłady, które robiliśmy w R na Pythona z użyciem takich pakietów jak numpy, pandas, scipy, statsmodels.

Dlaczego R?

R jest stworzonym przez Rossa Ihakę i Roberta Gentlemana językiem programowania oraz środowiskiem programistycznym służącym do obliczeń statystycznych. Powstał jako implementacja stworzonego w laboratoriach Bell (UNIX, C, itd.) języka programowania S stworzonego przez Johna Chambersa, Ricka Beckera i Allana Wilksa.

Obecnie rozwijany jest przez *R Development Core Team*.

Zalety i wady R

Zalety

- ▶ jest darmowy w przeciwieństwie do wielu innych pakietów statystycznych takich jak SPSS, SAS czy Stata
- ▶ jest wolnym oprogramowaniem (kod źródłowy na licencji GNU GPL, sam projekt jest projektem GNU)
- ▶ jest ciągle rozwijany
  - ▶ ciągły rozwój biblioteki standardowej i olbrzymia liczba pakietów do każdego rodzaju analizy (ale też uczenie maszynowe itp.)
- ▶ jest przetestowany
- ▶ praktycznie nieograniczone możliwości tworzenia grafiki
- ▶ coraz więcej możliwości wykraczania poza same obliczenia (Web, interfejsy graficzne, interaktywne aplikacje, *reproducible research*)
- ▶ jest pełnoprawnym językiem programowania

Zalety i wady R

Wady

- ▶ jest językiem programowania dla statystyków
  - ▶ niezbyt rozbudowane możliwości tworzenia złożonych aplikacji graficznych/webowych (ale są!)
  - ▶ niektóre decyzje dotyczące języka kontrowersyjne
- ▶ jest językiem programowania - brak graficznego interfejsu (ale: istnieją nakładki takie jak JASP)
- ▶ jest językiem interpretowanym a nie kompilowanym, więc teoretycznie aplikacja w C/C++ może być szybsza

R vs Python

- ▶ oba są językami interpretowanymi*, mogą być więc wolne
  - ▶ większość operacji numerycznych w R jest zaimplementowana w C/Fortranie, więc będzie szybszy niż czysty Python
  - ▶ oba języki mają możliwość pisania rozszerzeń w C, jeżeli wydajność to w Pythonie można użyć `numpy` lub nawet `numba`
- ▶ oba są typowane dynamicznie
- ▶ podstawowe typy danych w R są wektorowe i operacje na nich są wektoryzowane
- ▶ w Pythonie biblioteki mają odseparowaną przestrzeń nazw, w R biblioteki ładują często swoje funkcje do globalnego *namespace*
  - ▶ funkcje z zewnętrznych bibliotek mają niesamowite kombinacje wielkich liter i nazw, by odróżnić się od biblioteki standardowej i innych bibliotek

R vs Python

W R możemy wykonać mnożenie dwóch wektorów przez siebie. Jeśli są innej długości, R będzie powtarzał krótszy (nie zawsze to jest super)

```
x = c(1,2,3,4,5,6)
y = c(2,2,3,3)
z = x * y
print(z)
```

```
## [1]  2  4  9 12 10 12
```

W Pythonie nie da się przemnożyć dwóch list przez siebie.

```
x = [1,2,3,4,5,6]
y = [2,2,3,3]
z = x * y

print(z)
```


R vs Python

Można jednak użyć pakietu numpy i wykonywać operacje na wektorach.

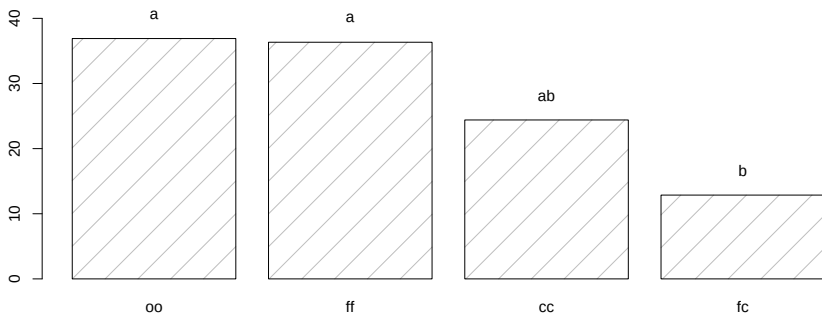
```
import numpy as np
x = np.array([1,2,3,4,5,6])
y = np.array([2,2,3,3])
y = np.concatenate([y,y])[:6]
z = y * x
print(z)
```

```
## [ 2  4  9 12 10 12]
```

R vs Python

LSD.test oraz bar.group są funkcjami, które do globalnej przestrzeni nazw dodał pakiet agricolae

```
library(agricolae)
data(sweetpotato)
model<-aov(yield~virus, data=sweetpotato)
out = LSD.test(model,"virus", p.adj="bonferroni")
bar.group(out$groups,ylim=c(0,45),density=4)
```


Jak znaleźć odpowiedzi na nurtujące nas pytania?

- ▶ Strona kursu
- ▶ Google
- ▶ StackOverflow
- ▶ podręcznik
- ▶ dokumentacja z CRAN (*Comprehensive R Archive Network*)
- ▶ funkcja ? (`help`)

Jak pracować z R?

- ▶ REPL (*read-eval-print loop*)
  - ▶ interaktywna praca z R
  - ▶ szybkie analizy, analiza eksploracyjna (deskryptywna), testowanie
- ▶ skrypty R (lub dokumenty RMarkdown) * traktowane jako notatnik * *pipeline* analizy danych

Podstawowe typy danych w R

logical

Wartości logiczne prawdy i fałszu - TRUE i FALSE

```
piec_falszow = c(FALSE, FALSE, FALSE, FALSE, TRUE)
print(piec_falszow)
```

```
## [1] FALSE FALSE FALSE FALSE TRUE
```

integer

Liczby całkowite

```
liczby_od_jeden_do_piec = as.integer(c(1,2,3,4,5,6))
print(liczby_od_jeden_do_piec)
```

```
## [1] 1 2 3 4 5 6
```

Podstawowe typy danych w R

numeric

Liczby rzeczywiste

```
prawie_trzy = c(2.95, 2.96, 2.9998, 2.987)
prawie_trzy # Można nie dodawać instrukcji print
## [1] 2.9500 2.9600 2.9998 2.9870
```

character

Ciągi znaków

```
pieciu_mezczyzn = c('M', 'M', 'M', 'M', 'M')
pieciu_mezczyzn
## [1] "M" "M" "M" "M" "M"
```

Podstawowe typy danych w R

factor

W zasadzie są wektorami ciągów znaków, przechowują jednak dodatkowe informacje.

```
table(pieciu_mezczyzn)
```

```
## pieciu_mezczyzn
```

```
## M
```

```
## 5
```

```
zadnej_kobiety = factor(pieciu_mezczyzn, levels = c('K', 'M'),  
                        ordered = TRUE )
```

```
zadnej_kobiety
```

```
## [1] M M M M M
```

```
## Levels: K < M
```

```
table(zadnej_kobiety)
```

```
## zadnej_kobiety
```

```
## K M
```

```
## 0 5
```